

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

**GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ'NDE
SON DURUM**

(EYLÜL 1996)

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ

1. GİRİŞ

Temel hedefi Güneydoğu Anadolu Bölgesi halkının gelir düzeyi ve hayat standardını yükselterek bu bölge ile diğer bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını ortadan kaldırmak, kırsal alandaki verimliliği ve istihdam imkanlarını artırarak, sosyal istikrar, ekonomik büyüme gibi milli kalkınma hedeflerine katkıda bulunmak olan GAP, dünyada uygulanmakta olan kalkınma projelerinin en büyüklerinden birisidir.

Önceleri Fırat ve Dicle Nehirleri üzerinde sulama ve hidroelektrik enerji üretimine yönelik 13 proje paketinin toplamı olarak planlanan 22 baraj ve 19 hidroelektrik santralinin inşası olarak öngörülen GAP, bugün Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki 9 ili içine alan yörenin toptekün sosyo-ekonomik kalkınmasını hedefleyen, çok sektörlü, entegre ve sürdürülebilir bir kalkınma anlayışı ile ele alınan ve uluslararası platformlarda bu özellikleriyle örnek gösterilen bir proje haline dönüşmüş bulunmaktadır.

GAP'ta ulaşılan durum aşağıda sunulmaktadır;

2. GAP MASTER PLANI ÇERÇEVESİNDE GERÇEKLEŞMELER VE 1996 YATIRIMLARI

GAP Master Planı 1990–2005 dönemi ve bazı sosyo-ekonomik göstergeler itibariyle GAP'ta ulaşılan temel büyüklükleri, tespit edilmiş bu hedef ve büyüklüklere ulaşabilmek için dönem boyunca gerekli kaynak talebinin boyutunu sektörel bazda ve proje öncelikleri ile vermektedir.

GAP yatırımları kamu finansman ihtiyacı Haziran 1996 fiyatlarıyla toplam 2 katrilyon 560 trilyon 500 milyar TL'dir (32 milyar ABD Doları eşdeğeri).

Proje için 1995 sonuna kadar yaklaşık 979.7 trilyon TL. (12 milyar ABD doları) harcama yapılmış ve nakdi gerçekleşme % 38.3 oranına ulaşmış bulunmaktadır.

Diğer bir ifade ile, Güneydoğu Anadolu Projesine, bugüne kadar yapılan kamu yatırımları toplam;

Milli kaynaklardan	979.7 trilyon TL.
Dış kaynaklardan	2.1 milyar ABD doları
B.O.T. olarak ise	1.5 milyar ABD doları civarında
olmuştur.	

1995 yılı GAP yatırım tahsisleri 1996 fiyatlarıyla 27 trilyon 794 milyar 500 milyon TL. olarak gerçekleşmiş olup, 1996'da bir önceki yıla oranla reel ödenek artışı % 28 düzeyinde olmuştur.

1995 yılı sonu itibariyle GAP'ta sektörel hedeflere yönelik nakdi gerçekleştirmeler aşağıdaki oranlarda olmuştur:

Tarım Sektörü	% 8.7
Enerji Sektörü	% 69.6
Madencilik	% 84.6
İmalat	% 40.1
Ulaşım	% 27.0
Turizm	% 23.1
Konut	% 29.9
Eğitim	% 37.5
Sağlık	% 70.9
Diğer Kamu Hizmetleri	% 39.7
<hr/>	
GLOBAL	% 38.3

1996 Bütçesinde Güneydoğu Anadolu Projesine; ekonomik sektörlerde (tarım-madencilik-enerji-ulaştırma-turizm) 27 trilyon 463 milyar 200 milyon TL. ve sosyal sektörlerde de (konut-eğitim-sağlık-kent altyapıları ve diğer kamu hizmetleri) 8 trilyon 154 milyar 700 milyon TL. olmak üzere toplam 35 trilyon 617 milyar 900 milyon TL'lik yatırım ödeneği tahsis edilmiş bulunmaktadır.

1996 Yılı Devlet Yatırım Programında yer alan tüm projelerin % 15'i GAP bölgesinde bulunmaktadır. Programa bu yıl dahil olan önemli projeler arasında; Cizre Barajı ve HES, Ilısu Barajı ve HES, GAP Uluslararası Havalimanı, Gaziantep 200 yataklı Acil Yardım Hastanesi ve Mardin-Ceylanpınar Sulama Projesi ana kanal inşaatı sayılabilir.

3. ENERJİ ÜRETİMİNDE MEVCUT DURUM

Bugün Karakaya ve Atatürk Barajları ülkemiz enterkonnekte sistemine giren enerjinin önemli bir bölümünü sağlamaktadır.

30 Temmuz 1996 itibariyle bu iki barajın devreye girmelerinden itibaren sağlanan elektrik enerjisi üretimi:

Karakaya'dan	68.574.051.000 Kwh
Atatürk'den	30.086.410.000 Kwh'dır.

Karakaya ve Atatürk Barajlarından sağlanan bu enerjinin üretim değeri ise; (Temmuz 1996 sonu itibariyle) 7 milyar ABD dolarına eşdeğerdir.

Bu üretimi alternatif kaynaklar cinsinden ifade etmek gerekirse her iki barajdan sağlanan elektrik üretimi yaklaşık 25 milyon ton fuel oil veya 21 milyar m³ doğalgaz ithalatı ile karşılanabilecek değerdedir.

GAP enerji projelerinin kapasite bakımından incelenmesi durumunda ise; tamamlanmış projeler 4200 MW (% 56), inşa halindeki 1304 MW (% 17), projesi hazır ve programa girmiş projeler (Ilısu 1200 MW, Cizre 240 MW) 1440 MW (% 19), geri kalanlar ise 532 MW'tır (% 7).

Türkiye'nin toplam hidrolik enerji üretimi içinde, 1996 yılı ilk yarısında, GAP, 10.2 milyar kilovatsaat ile, % 47'lik bir paya sahiptir.

GAP kapsamındaki su kaynakları projelerinden Karakaya ve Atatürk Barajları dışında, Hancıoğlu Barajı, Derik-Dumluca Barajı, Hacıhıdır Barajı, Devegeçidi Barajı, Çınar-Göksu Barajı, Çağ-Çağ HES ile Çınar-Göksu ve Garzan-Kozluk sulama projesi inşaatları tamamlanmış durumdadır.

Aşağıdaki başlıca projelerde ise çalışmalar halen sürmektedir.

Şanlıurfa Tünelleri, Kralkızı Barajı ve HES, Dicle Barajı ve HES, Batman Barajı ve HES, Çamgazi Barajı, Kayacık Barajı, Birecik Barajı ve HES, Şanlıurfa HES, Kar-

kamış Barajı ve HES, Şanlıurfa–Harran Ovaları, Kralkızı–Dicle ve Batman Sol Sahil sulama projeleri.

4. TARIM SEKTÖRÜNDE MEVCUT DURUM

GAP bölgesinde Fırat ve Dicle Havzalarında, 1995 yılı sonu itibariyle devlet tarafından sulanan alan 1 239 600 dekar dönüm olmuştur. Şanlıurfa–Harran ovalarında 1995 yılında sulamaya açılan 300 000 dekar alanın yaklaşık 200 000 dekarında pamuk yetiştirilmiştir. Bunun da parasal olarak üretim değeri yaklaşık 120 milyon ABD doları olmuştur. Bu yıl Şanlıurfa–Harran ovalarında sulanan alan 390 000 dekar çıkarılmıştır.

Bölgede sulamaya açılan alanlarda yetiştirilen ana ürün olan pamuk üretimi kütlü olarak 550 800 ton olurken lif olarak bu rakam 208 577 tona ulaşmıştır. Diğer bir ifade ile Türkiye'de üretilen pamuğun % 25'inden fazlası GAP bölgesinden elde edilmiştir. Bölgenin tarımsal potansiyeli bir bütün olarak değerlendirilecek olursa, sadece pamuk değil, her türlü kışlık ve yazlık sebze, turunçgiller dışında hemen tüm meyveler, yağlık soya, yerfıstığı, susam, ayçiçeği ve mısır gibi ürünlerle yem bitkilerinin üretiminde GAP'in önemi açıktır.

Bölgede sulama ile birlikte kuru koşullara göre katma değer artışı yaklaşık 3 kata ulaşmaktadır. Bu değer bile sulama ile ortaya çıkacak önemli gelişme ufku bir göstergedir.

Bölgede Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na bağlı tarımsal araştırma enstitüleri, üniversitelere bağlı araştırma ve uygulama birimlerine ilaveten Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı ile yapılan sözleşme kapsamında 1988'den itibaren, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının finansmanı ile kurulan Şanlıurfa, Koruklu Tarımsal Araştırma İstasyonu'nda yürütülen çalışmaların ilk iki dilimi tamamlanmıştır.

Proje kapsamında bölgenin sulu koşullarına en iyi uyum gösterecek bitkisel ve hayvansal tür, çeşit ve ırklar ile yetiştirme tekniklerinin belirlenmesine ağırlık verilmiştir.

Diğer yandan bölgede yeni kurulmuş bir üniversite olan Harran Üniversitesi bünyesindeki Ziraat Fakültesi'nin, 1993 yılı sonunda yapılan bir sözleşme ile tarımsal araştırma çalışmalarına katılması sağlanmıştır. Fakültenin mevcut tarımsal araştırma alt yapısının geliştirilmesi ile yetiştirme teknikleri ve yeni tarımsal araştırmaların yürütülmesi amacıyla 13 adet alt proje hazırlanarak uygulamaya başlanmıştır.

GAP bölgesinde en önemli faaliyetlerden birisini, yapılan yatırımları etkin olarak kullanacak çiftçilerin eğitimi oluşturmaktadır. Özellikle yaygın temel eğitim faali-

yetlerinin yanısıra, yetişkinlerin de eğitilmesi amacıyla bir dizi çalışma uygulanagelmektedir. Bölgedeki Tarım İl Müdürlükleri'nin köylere kadar uzanan teknik teşkilatı aracılığıyla il – ilçe ve köy yayım elemanları çiftçilere ve ailelerine ulaşarak onlara yeni teknikleri ve üretim metodlarını uygulamalı olarak göstermektedirler. Bunun yanısıra Tarım Reformu ilan edilen alanlarda Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü'nün alt yapısı kullanılarak, sulama bitki ve hayvan yetiştirme yanısıra çiftçi ailelerine ek gelir getirici faaliyetler (halı, biçki – dikiş, vb.) konularında da eğitim çalışmaları devam etmektedir. Bölgede mevcut tarımsal araştırma merkezleri ve istasyonlarında belli dönemlerde organize edilen "Tarla Günleri" ile de yeni çeşitler, tohumlar, yetiştirme teknikleri bölge çiftçisine uygulamalı olarak aktarılmaktadır.

Türkiye'de ilk defa olarak geleneksel resmi danışmanlık hizmetlerinden farklı, yeni bir zirai danışmanlık hizmetinin çiftçilere tanıtıldığı öncü bir proje olan ve Tekirdağ ilinde çiftçilerin yoğun katılımları ile uygulanan Önder Çiftçi Projesi'nin (ÖÇP), Türkiye Ziraat Odaları Birliği ile müştereken Şanlıurfa – Harran ovalarında ve sulamaya açılan diğer alanlarda uygulanması için çalışmalar başlatılmıştır. Bu amaçla, Şanlıurfa Valiliği'nin koordinasyonu ile GAP İdaresi Başkanlığı tarafından bölgeden seçilen 40'a yakın çiftçi grubu ile bölgenin konuyla ilgili üst düzey yöneticileri uygulamanın yapıldığı Trakya'ya götürülmüş, ÖÇP'nin uygulandığı yerlerden de çiftçiler ve uzmanlar bölgede ağırlanarak karşılıklı bilgi alışverişleri sağlanmıştır. Önümüzdeki yıllarda sistem, bölge düzeyinde pilot olarak uygulanmaya başlayacaktır.

Ayrıca sulamaların yaygınlaşması ile gerek sulama, gerekse çiftçi eğitimi ve yayım konularında çalışacak teknik elemanların eğitimi amacıyla "GAP Sulama Sistemlerinin İşletme – Bakım ve Yönetimi Projesi" kapsamında bir program hazırlanmıştır. Bu çalışma ile teknik elemanların ve eğitimcilerin eğitimleri gerçekleştirilmiş olacaktır.

"GAP Bölgesinde Kadının Statüsü ve Kalkınmaya Entegrasyonu" konulu çalışmayı takiben, geçtiğimiz yıl pilot bazda uygulamasına başlanılan Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) ile kırsal ve kentsel alanlarda yaşayan kadınların çeşitli konularda eğitilmeleri ve onlara beceri kazandırmak yoluyla gelirlerinin artırılması amaçlanmaktadır. İlk uygulaması Şanlıurfa'nın bir köyü ile bir gecekondu mahallesinde yapılan proje, önümüzdeki dönemde diğer illere de yaygınlaştırılacaktır.

Geçtiğimiz yıl içinde Şanlıurfa – Harran ovalarında sulamaya açılan 62 köyü kapsayan bir çiftçi eğitim çalışması Şanlıurfa Valiliği'nin koordinasyonunda konuyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkıları ile gerçekleştirilmiştir.

5. GAP'TA ALTYAPI ÇALIŞMALARI

Gap Bölgesinde 1983 yılında tamamlanmış 260 hektarlık Gaziantep I. Organize Sanayi Bölgesi (OSB) mevcuttur. 198 sanayi parseli tamamen dolu olup, halen çalışmaktadır. 300 hektarlık Mardin OSB'si 1992 yılında tamamlanmıştır.

Bölge'de halen inşaat faaliyetleri sürdürülen 2588 hektarlık 9 adet OSB bulunmaktadır. Nizip (Gaziantep) OSB etüd aşamasında; Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep II, Gaziantep III, Adıyaman, Kilis, Siirt, Batman OSB ise programdadır. Gaziantep II ve III OSB alanları sanayi parselleri şimdiden tamamen satılmış durumda olup, 4. bir alanın tesisi için girişimlere başlanmıştır. Şanlıurfa OSB de tamamlandığı halde sanayi parsellerinin tamamı dolmuştur. Ayrıca GAP İdaresi'nce hazırlanan 9 adet 1: 25,000 ölçekli çevre düzeni planında Sanayi Bölgeleri ayrılmış ve sanayi tesisi kuracak yatırımcılara planda gösterilen bölgelere yatırım yapmaları konusunda yol göstermektedir.

Mardin OSB içinde yer alan Mardin Serbest Bölgesi 516 000 m² lik bir alanda kurulmuş olup, hemen tüm altyapı işleri tamamlanmıştır. Adıyaman OSB etüdü 1991 yılı yatırım programına girmiş ve yer seçimi komisyonu çalışmaları ve GAP İdaresi'nin 1: 25.000 ölçekli Adıyaman çevre düzeni planı kararları doğrultusunda kente 6 km. uzaklıkta 150 hektarlık bir alan Organize Sanayi Bölgesi olarak 1993 yılında seçilmiştir. Kamulaştırma safhasında olan alanın bugüne kadar ancak 64 hektarı kamulaştırılmıştır.

Bölgede 1965-1995 yılları arasında 5408 işyeri kapasiteli 17 adet Küçük Sanayi sitesi (KSS) tamamlanmış ve faaliyettedir. Halen bu işyerlerinde yaklaşık 32.450 kişi çalışmaktadır. Tamamlanan KSS'lerden 6'sı Diyarbakır, 6'sı Gaziantep, 3'ü Şanlıurfa, 1'i Batman ve 1'i Mardin ilinde yer almaktadır.

1996 yılı yatırım programında 5049 işyeri kapasiteli 18 KSS projesi yer almıştır. Bunlardan üçü altyapı inşaatını kapsamaktadır. Bu projelerin 4'ü Gaziantep, 4'ü Mardin, 3'ü Adıyaman, 1'i Diyarbakır, 1'i Siirt, 3'ü Şanlıurfa, 1'i Şırnak ve 1'i Kilis illerinde bulunmaktadır.

Bölgeden müteşebbislerin GAP ile meydana çıkacak olan iş ve yatırım ortamına katılmalarında; danışmanlık ve bilgi temini, yönlendirme, tanıtım yapma ve yatırım çekme, işgücü eğitimi, sanayi arazisi ve tesisi arzı sağlamaya yardımcı olacak yerel bir kuruluş halen mevcut değildir.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Güneydoğu Anadolu Projesi çerçevesinde gerçekleştirilecek yatırımlar ile ortaya çıkacak potansiyelin bölge kalkınmasında en etkin bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla, özel sektör yatırımlarını özendirme, geliştirmek ve yatırımcılara danışmanlık hizmeti vermek üzere GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GAP-GİDEM) kurulmasına yönelik bir çalışmayı gerçekleştirmiştir. Çalışma, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Türkiye Kalkınma Bankası'nın da katılımı ile 1996'da uygulamaya konulacaktır.

5.1 Ulaşım

GAP ile ulaşılabacak tarımsal ve sınai üretim artışının meydana getireceği ekonomik canlanma ve bölgesel gelişme ile, gelecekte ortaya çıkması beklenen yük ve yolcu talebini karşılayacak ulaşım türleri ve güzergahları GAP Bölgesel Ulaşım ve Altyapı çalışması ile belirlenerek GAP ulaşım sistemi ortaya konmuş, karayolu ve demiryolu bağlantıları üzerinde darboğaz oluşturan kesimler iyileştirilerek 2005 yılı ulaşım şebekesi belirlenmiştir. Bu şebekede genel olarak, Gaziantep – Şanlıurfa Otoyol yapımı, Şanlıurfa – Habur ve Şanlıurfa – Diyarbakır Karayolu güzergahlarında (2x2) bölünmüş yol yapımı önerilmektedir. Bunların dışında Kızıltepe – Mardin, Şanlıurfa – Akçakale, Viranşehir – Ceylanpınar bağlantılarının, sulama projelerine bağlı olarak ortaya çıkması beklenen ihtiyaçları karşılamak amacıyla bölünmüş yol olarak ele alınması ayrıca karayolu sistemi dışında Malatya – Yolaçtı – Ergani – Diyarbakır Demiryolu hattının yenilenmesi ve kapasite artırımını planlanmaktadır.

GAP İdaresi'nce yaptırılan ulaşım sistemi planlaması içerisinde konteyner taşımacılığına önem verilmiş ve Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Kızıltepe, Viranşehir, Batman, Adıyaman, ve Cizre merkezlerinde konteyner terminalleri programlanmıştır.

Ekonomik gelişmeye bağlı olarak artan yük ve yolcu akımlarını karşılamak ve gelişmiş hava taşımacılığıyla dış pazarlara ulaşmak amacıyla uluslararası standartlarda bir havaalanı yapımı öngörülmüştür. GAP İdaresi'nce ABD Hükümetinden sağlanan hibe finansmanla 1995 yılında gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında GAP için uluslararası standartta bir havalimanı yer seçimi, yolcu ve yük projeksiyonları, pist, apron, taksiyolu ve yardımcı tesislerin ön projeleri hazırlanmış, yolcu terminali, kargo tesisleri, kontrol kulesi, yangın – kaza kurtarma tesislerinin ön tasarımları yapılmış, ekonomik ve finansal değerlendirmeler tamamlanmıştır. Havalimanına erişimi sağlayacak karayolu varyantı projeleri Karayolları Genel Müdürlüğü'nce hazırlanmaktadır. Havalimanı ve tesislerinin yapımı Ulaştırma Bakanlığı 1996 yılı yatırım programına kredili olarak dahil edilmiştir.

Gaziantep – Birecik ve Birecik – Şanlıurfa olarak iki kesim halindeki Gaziantep – Şanlıurfa Otoyolu proje çalışmaları devam etmektedir.

5.2. Kentsel Altyapı

1985 – 1990 döneminde Bölge'de kırsal nüfus % 7 ve kentsel nüfus da % 30 oranında artmıştır. Bölge beldelerinde, mevcut altyapının iyileştirilmesi ile, muhtemel nüfus artışına yeterli olacak altyapılı kentsel yerleşme alanlarının düzenlenmesi, GAP'ın en önemli amaçlarından birisidir.

– İmar Planlama Çalışmaları:

GAP Bölgesi'nde Temmuz 1996 itibariyle 9 il 72 ilçe olmak üzere toplam 172 adet belediye bulunmaktadır. Belediyelerden iki tanesi (Gaziantep ve Diyarbakır) Büyükşehir Belediyesi statusündedir. 1990 nüfus sayımı sonuçlarına göre, bölge nüfusunun yaklaşık % 60'ı belediye sınırları içinde yaşamaktadır.

Temmuz 1996 tarihi itibariyle GAP Bölgesi içinde kalan 9 il ve bunlara bağlı toplam 172 adet belediyeden 132'sinin imar planı bulunmaktadır. GAP Bölgesi genelinde imar planı olan belediyelerin oranı % 76.7'dir. GAP'ın tümüyle devreye girmesi sonucu, Bölge'de oluşacak sosyal ve ekonomik faaliyetlerin çok önemli bir bölümü kent merkezlerinde yoğunlaşacaktır. Bu sosyal ve ekonomik faaliyetlerin mekanda dağılımını düzenlemek ve kentlere yönelik nüfus baskısını azaltmak amacıyla, GAP İdaresi'nce 1993 – 1995 yılları arasında bölgede 26 kentsel yerleşmenin imar planları yaptırılmıştır. Bu kentler arasında Adıyaman, Batman, Şırnak ve Kilis gibi il merkezleri de bulunmaktadır. 1996 yılında da 6 yerleşmenin imar planları ihale suretiyle yaptırılmaktadır. Haritası yapılmakta olan 15 yerleşmenin imar planları da harita yapımını takiben ihale edilecektir.

Diğer taraftan, 1989'dan bu yana 79 adet kent imar planı GAP İdaresi tarafından onaylanmıştır. Bu sayıya GAP İdaresi, İller Bankası ve Belediyelerce yaptırılan imar planları dahildir.

– Harita Çalışmaları:

Bölgedeki belediyelerin % 76'sinin halihazır haritası alınmış durumdadır. Ülkemiz genelinde bu oran % 87'dir.

Bugüne kadar GAP İdaresi tarafından GAP bölgesinde 28 yerleşim yeri ve Harran Üniversitesi kampüs alanı ile Şanlıurfa Uluslararası Havaalanı sahası olmak üzere 3 yerde toplam 25 bin hektarın üzerinde halihazır harita alımı çalışması yapılmıştır.

Halen Adıyaman, Gaziantep ve Mardin iline bağlı belediyelerde 2384 hektarlık alanın halihazır harita alımı çalışması sürmektedir.

GAP İdaresi, bir program dahilinde bölge yerleşimlerinin harita altyapısını tamamlamayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede 12 kentin daha harita işi bu yıl başlatılacaktır.

1985 – 1995 dönemi arasında GAP bölgesinde içmesuyu tesisi tamamlanan belediye sayısı 98'dir. Bu rakam toplam 172 belediyenin % 56.9'una tekabül etmektedir. Beldiyelerin % 43.1'inde içmesuyu tesisi bulunmaktadır.

Sağlıklı bir çevre oluşturulmasına yönelik olarak, GAP İdaresi, imar planlarının yanında, kentlerde yaşanabilir bir çevre oluşturabilmek için yetersiz olan altyapı konusuna öncelik vermiş ve geniş bir proje stoğu oluşturmuştur. Gelişme potansiyeli yüksek 45 yerleşimden başlayarak, kent merkezlerinin karşılama çok yetersiz kaldığı içmesuyu, kanalizasyon, arıtma, katı atık toplama, elektrik ve tele – iletişim ihtiyaçları dikkate alınarak 134 proje hazırlanmıştır. Bunlardan 30'u içmesuyu projesi, 29'u kanalizasyon, 9'u atıksu arıtma projesi, 4'ü katı atık projesi, 17'si orta gerilim elektrik projesi ve 45'i tele-iletişim projesidir.

GAP İdaresi tarafından yaptırılan 1:25.000 ölçekli kavramsal düzeydeki Gaziantep Katı Atık Projesi, uygulama projesi haline dönüştürülerek Gaziantep "Katı Atık Düzenli Depolama Sahası" projesi adı altında 1995 yılında tamamlanmış ve işletmeye açılmıştır.

Acil Altyapı Projesi kapsamında problemlerinin çözülmesine ihtiyaç duyulan Ceylanpınar, Kahta ve Akçakale yerleşmelerinin kanalizasyon ve arıtma projelerinin uygulama projeleri GAP İdaresi'nce yaptırılarak tesislerin inşaatına başlanmıştır. Ceylanpınar Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi inşaatına 1992 yılında başlanmış olup, gerçekleşme % 73 seviyesindedir. Kahta Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi inşaatı 1992 yılında başlanmış ve gerçekleşme oranı % 30'dur. Akçakale Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi inşaatına 1994 yılında başlanmış olup, gerçekleşme oranı % 28'dir. Suruç ilçe merkezi içme ve kullanma suyu temini projesine 1995 yılında başlanılmış olup, kısa vadeli çözüm için gerekli olan çalışmalar tamamlanmıştır.

6. GAP İDARESİ'NİN FAALİYETLERİ VE 1996 PROGRAMI

Günëydoğu Anadolu Projesi'nin bugün ulaştığı nokta itibariyle hazırlanmış bulunan plan ve proje stoklarının uygulamaya geçildiği bir faaliyet dönemi yaşanılmaktadır. GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın faaliyetleri ve 1996 programında da, içinde bulunulan bu dönemin özelliği kendini hissettirmektedir. Bunlardan ağırlıklı olanlar şu şekilde sıralanabilir:

- Bölgesel, Kentsel ve Kırsal Altyapı Projeleri;
- * Diyarbakır ilinde;
- Halihazır Harita Alımı (35 000 hektar)
  - Nazım İmar Planı
  - Sivil Konvansiyonel Havaalanı
  - Diyarbakır Geliştirme Projesi,
- * GAP bölgesi belediyelerine "Acil Altyapı" işleri için aynı yardım verimlesi,
- * GAP bölgesindeki yerleşmelerin harita alımlarının gerçekleştirilmesi,
- * Nazım ve uygulama imar planlarının yapılması,

- * Bölgedeki 20'nin üzerinde yakın yerleşimin içmesuyu, kanalizasyon ve atık su arıtma, katı atık yönetim sistemlerini kapsayan projelendirme işleri,
- * Harran ovasında 34.000 hektar arazinin toplulaştırma işlerinin tamamlanması,
- * Hasankeyf yeni yerleşim yerinin kentsel gelişme plan ve altyapı projelerinin katılımcı yaklaşımla yapılması,
- * Halfeti ilçesinin ve Birecik Baraj gölünden etkilenecek yerleşim birimlerinin yeniden iskanına yönelik kentsel gelişme projesinin katılımcı yaklaşımla gerçekleştirilmesi,
- * Atatürk Baraj Gölü Geçişi Karayolu Köprü Projesi,
- * Tarımsal gelişmenin daha kontrollü ve istenilen hedeflere yönelik gerçekleştirilmesi bağlamında "Tarım Master Planı" hazırlanması için uygulayıcı kuruluşlarla müşterek çalışma.

– Sosyal Amaçlı Projeler;

GAP İdaresi tarafından, bölgenin toplumsal yapısı üzerinde bir dizi araştırma yaptırılmıştır. Bu araştırmalar, bilimsel objektivite ilkelerinin yerine getirilmesi gözönünde bulundurularak, bağımsız hareket yeteneğine sahip olan üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarınınca yaptırılmıştır. Bu amaçla 1993 yılına başlayarak geçtiğimiz yıl tamamlanan araştırmalar;

- GAP Bölgesi'nde Toplumsal Değişme Eğilimleri Araştırması,
- GAP Bölgesi Nüfus Hareketleri Araştırması,
- GAP Bölgesi'nde Kadının Statüsü ve Kalkınma Sürecine Entegre Edilmesi Araştırması,
- GAP Bölgesi Baraj Göl Aynası Altında Kalacak Yörelere İskan ve Yeniden Yerleştirme Sorunları Araştırması, ve
- GAP Sulama Sistemlerinin İşletme, Bakım ve Yönetimi Projesi-Sosyo-Ekonomik Çalışması'dır.

Yukarıda belirtilen çalışmaların tamamlanmasını takiben, araştırma sonuçlarına bağlı olarak "GAP Sosyal Eylem Planı" hazırlanmıştır. Eylem planında hedef gruplar belirlenmiş, GAP'ta sürdürülebilir insani kalkınma için politikalar, hedefler, stratejiler ve uygulama önerileri geliştirilmiştir.

GAP Sosyal Eylem Planı temel alınarak uygulama projeleri hazırlanmakta ve uygulamalara aktarılmaktadır. Pilot düzeyde uygulanmasına başlanılan Çok Amaçlı Toplum Merkezleri ve Yeniden Yerleştirme ve İskan çalışmaları bunların ilk örneklerini oluşturmaktadır.

Konuyla ilgili olarak 1996 yılı içerisinde;

- * Kentsel Enformal Sektörde İstihdam,
- * Göçer ve Yargı Göçerlerin Kalkınma Sürecine Katılımının Sağlanması,
- * Sulama Dışı Alanlarda Yaşayanların Gelirlerinin Artırılması konularında katılımcı yaklaşımla uygulamaya dönük ve uygulayıcı kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde projeler yürütülecektir.

GAP'ın hayata geçtiği ve bölge insanının GAP'dan faydalanmaya başladığı böyle bir dönemde katılımcı bir yaklaşımla ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlayacak şekilde uygulamaya yönelik projeler ağırlık taşımaktadır.

Bu amaçla uluslararası kuruluşlar ve yabancı ülkelerle uygulamaya dönük projelerin yürütülmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. Bölgede basınçlı sulama sistemlerinin çiftçiler tarafından benimsenmesi için, yurtdışından temin edilen damlama ve yağmurlama sistemleri bölge çiftçileri tarafından bizzat denenmekte, kentsel atık sular filtre edilerek sulamada kullanılmaktadır. Ayrıca UNDP, UNICEF gibi Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na bağlı kuruluşlarla İdare'nin işbirliği gelişmektedir. Mart 1995'te Şanlıurfa'da gerçekleştirilen "Sürdürülebilir Kalkınma ve GAP Semineri" uluslararası platformda olumlu etkiler yaratarak, GAP'ın uluslararası camiada tanıtılmasına katkıda bulunmuştur.

7. İDARE'NİN TANITIM FAALİYETLERİ

GAP'ın insan mutluluğunu odak noktası kabul eden yaklaşımı ve insan yaşantısını doğrudan etkileyen uygulamalarını yakından tanıdıkça, yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşların GAP'a ilgileri her geçen gün biraz daha artmaktadır. Bu ilgi kendini projelerde işbirliği ve destek şeklinde göstermekte, ayrıca Proje yabancı medyada ve uluslararası kuruluşlarda yer almaktadır. Bu açıdan, İdare'nin dış tanıtım faaliyetlerine özel bir önem ve ağırlık verilmektedir. Bu faaliyetlerin diğer bir bölümünü de, GAP yöresine yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancı iş çevrelerine yönelik tanıtım oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda 1995–1996 yıllarında GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirdiği faaliyetler şunlardır:

- 27–29 Mart 1995 : "Sürdürülebilir Kalkınma ve GAP Sempozyumu" (UNDP ile işbirliği halinde)
- 28 Nisan 1995 : Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte düzenlenen "Okullararası GAP Konulu Yarışmalar"

- 18–21 Haziran 1995 : Dünya Kalkınma Konseyince düzenlenen "Küresel Süper Projeler Konferansı ve Sergisi"nde GAP'ın takdimi. (Osaka-Japonya)
- 29 Ağus.–3 Eyl.1995 : AGRO–GAP Uluslararası Tarım Fuarı–Şanlıurfa
- 27 Eylül 1995 : "Bir Fırat Öyküsü" Fotoğraf Sergisi, Ankara (AFSAD ile birlikte.)
- 30 Eylül 1995 : I. GAP Hasat Şenliği (Şanlıurfa–Harran)
- 4–7 Ekim 1995 : I. Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şöleni (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ile)
- 26–27 Ekim 1995 : "GAP ve Türkiye'de İş ve Yatırım Olanakları" Semineri–Los Angeles (Türk–Amerikan Derneği ile)
- 22 Ocak 1996 : İSO'nun düzenlediği "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Yatırım Potansiyeli" toplantısında GAP'ın tanıtımı.
- 21–25 Ocak 1996 : Türkiye–İsrail Ticaret İlişkileri İş ve Yatırım İmkanları" Seminerinde GAP Konferansı–İsrail.
- 6–11 Şubat 1996 : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne suyla ilgili kamu kuruluşları temsilcileri heyetinin ziyaretinde "GAP'taki Sulamalar"a ilişkin tanıtım.
- 14–16 Şubat 1996 : Türk–Japon İş Konseyi Toplantısında, "GAP ve İşbirliği Olanakları" konferansı.
- 3–4 Mayıs 1996 : Okullararası GAP Konulu Yarışmalar Ödül Töreni ve Gezisi.
- 3–14 Haziran 1996 : HABİTAT II Kent Zirvesinde Çeşitli Oturum ve Konferanslarda GAP tanıtımı.
- 23–26 Haziran 1996 : Dünya Kalkınma Konseyince düzenlenen "Küresel Süper Projeler Konferansı ve Sergisi"nde GAP tanıtımı– San Francisco.
- 5–8 Ağustos 1996 : Stokholm Su Sempozyumunda GAP tanıtımı.
- 4–5 Ekim : II. Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şöleni.

Yapılması Planlanan Tanıtım Amaçlı Organizasyonlar :

Su Kaynakları Geliştirme Semineri-Şanlıurfa (UNDP ile birlikte)

Türk Mühendis, Mimar ve Doğabilimciler Derneği'nce düzenlenen "GAP ve GAP'ta Yatırım Olanakları" Semineri, Hamburg

"Gümrük Birliği ve GAP Sempozyumu, Ankara. (TCZB ve Türkiye Ziyaretçiler Derneği ile birlikte)

GAP Fotoğraf Sergisi, Ankara.

1996 Yılında GAP Bölgesi'ni Ziyaret Eden Bellibaşlı Konuklar :

- 29 Ocak—7 Şubat : Yale Üniversitesi Çalışma Grubu.
- 24—27 Mart : BM Türkiye temsilcileri heyeti.
- 25—29 Mart : İstanbul Ticaret Odası heyeti.
- 30—31 Mart : Avusturya ORF TV ekibi.
- 30 Mart : Mersin Sanayi Odası heyeti
- 8—10 Nisan : Dışişleri Bakanlığı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlıkları ile
BYE Gen. Müd. üst düzey bürokratlar heyeti.
- 15—17 Nisan : Aynı kuruluşlardan 2. heyet.
- 12—14 Nisan : İzmir Ticaret Odası heyeti.
- 7—10 Mayıs : EGE Giyim Sanayicileri grubu.
- 17 Mayıs : ABD tarım heyeti.
- 17—18 Mayıs : Alman Parlamento Heyeti.
- 14—16 Haziran : Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyeleri.
HÜRSLAD Üyesi işadamları.
- 24—27 Haziran : İsrail Büyükelçiliği heyeti.
- 5—7 Temmuz : Dışişleri Bakanlığında Büyükelçiler Heyeti.
- 12—14 Temmuz : Associated Press TV ekibi.
- 19—22 Temmuz : Danimarka "Politiken" Gazetesi muhabiri.
- 26—28 Temmuz : Bursa Ticaret ve Sanayi Odası heyeti
- 1—5 Ağustos : Almanya'da bulunan Türk akademisyenler (EATA)
- 4—5 Eylül : Güney Afrika Cumhuriyeti işadamları heyeti.
- 11—13 Eylül : NATO Tarım heyeti
- 13—14 Eylül : ABD NCWAD-Düşünce Kuruluşu Üyeleri heyeti.
- 19—20 Eylül : Alman Ekonomi Bakanı ve beraberindeki heyet.
- 11—25 Eylül : İngiliz Kraliyet Akademisi kursiyerleri.